

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po došti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 22. septembra 1899.

Politiški oddelek.

Zmernosti treba.

Te dni je sv. oče pisal francoskim duhovnikom velezanimivo pismo, v katerem jim je pred vsem pokladal na srce zmernost pri vsem njihovim političnem in socialnem delovanju.

Besede poglavarja katoliške cerkve so nam globoko segle v srce in spomnivši se razmer, ki vladajo v naši deželi, so nas navdale z gorko željo, da bi papežev klic našel odmeva tudi pri nas.

V našem javnem življenju je zavladala taka podivjanost, da prešinja strah vsacega, kdor se vpraša: Kam pridemo po tej poti osebnega sovraštva in osebnega ščuvanja?

Take razmere, kakor pri nas, ne vladajo nikjer več, niti na Dunaju ne, ki je vendar v tem oziru razupit.

Vso klavernost teh razmer nam je razkrila porotna obravnava, ki se je vršila minoli teden pred porotnim sodiščem v Ljubljani proti odgovornemu uredniku „Slovenca“. Tožila sta ga vipavski župan Hrovatin, kateremu je bil „Slovenec“ očital razne defraudacije, in občinski svet ljubljanski, katerega je bil „Slovenec“ postavil v isto vrsto, kakor občinski svet v Sodomi in Gomori.

„Slovenec“ je za svoje dolžitve nastopil dokaz rešnice, a ta dokaz se mu ni posrečil. Porotniki so soglasno potrdili krivdo toženega urednika in sodišče ga je obsodilo na globo 100 gld. in na povrnitev sodnih stroškov, ki bodo znašali okrog 1000 gld.

Izid tega procesa pomeni za „Slovenca“ pravo katastrofo, hud moralen udarec, ki bo seveda na Vipavskem in v Ljubljani imel tudi političnih posledic.

Nečemo trditi, da je „Slovenec“ z dotičnima spisoma, ki sta dala povod tej tožbi in tej obsodbi, vedoma delal tožiteljema krivico. Radi verujemo, da je bil pre-

pričan o resničnosti svojih trditev, ali vzlic temu je bilo njegovo postopanje nepravilno. Njegova dolžnost je bila, da je dobil jasnih in neovržnih dokazov za svoje trditve, predno je ž njimi stopil na dan. Kar tako meni nič, tebi nič dolžiti starega uglednega moža defraudacij, to je vendar neodpustno.

In ravno tako je neodpustno, postavljati javno korporacijo, kakor je ljubljanski obč. svet, v primeru s Sodomom in z Gomoro, ter to prvo občinsko korporacijo na Slovenskem izpostavljati javnemu zaničevanju.

Izid porotne obravnave proti „Slovencu“ nas spominja na tisto znamenito vzklicno razpravo, ki se je vršila meseca februarja 1896. l. v Novem mestu, in pri kateri je star in obče visoko spoštovan župnik nastopil kot priča proti svojemu lastnemu kaplanu, ter pribil njegovo nesrečno pisarjenje po „Dol. Novicah“ in po „Slovencu“.

Temu počenjanju se mora narediti konec. Grešilo se je dovelj tako na jedni, kakor na drugi strani. Kako pohujšanje mora nastati, če bodo politični nasprotniki drug drugega vlačili pred porotnike ali sploh pred sodišče. Če se bode pred porotniki pralo umazano perilo, in posebno če se bode pralo umazano perilo posameznih duhovnikov, kakor se obeta za prihodnje porotniško zasedanje v Ljubljani! Grehov posameznikov se sicer ne sme obešati celemu stanu, ali masa ne dela dosti razločkov in zato se bojimo posledic, ki jih bodo za prihodnje porotniško zasedanje pripravljena razkritja imela za ves duhovski stan, bojimo, ker kranjska duhovščina, ki ima toliko zaslug za našo deželo in za ves naš narod, ne zasluži, da bi se jej izpodkopavalo spoštovanje in zaupanje.

Proti sistematičnemu grdenju in zasramovanju uglednih in ne uglednih, vplivnih in neuplivnih ljudi, nastala bode sicer prej ali slej velika reakcija, ali to počenjanje bo obrodilo mej tem toliko zla, da se ne bo dalo popraviti.

Zato pa apeliramo na duhovščino in v prvi vrsti ne presvetlega gospoda kneza in škofa ljubljanskega, o

katerem smo uverjeni, da se mu gabi, kar počenja večina kranjskega časopisja tako te, kakor druge stranke.

Nekdo mora začeti z dostojnejšo in s stvarnejšo polemiko, kakor je sedaj navadna. In ker je tak način političnega bojevanja, ker je osebno zasramovanje v direktnem nasprotju z božjimi in cerkvenimi ukazi, zato bi morali po naši sodbi duhovniški žurnalisti prvi kreniti na drugo pot in opustiti dosedanjo taktiko, katera jim ni pridobila časti, pač pa jim nakopala tako žalostno obsodbo, kakršno je minoli teden čakal „Slovenec“.

Sv. oče je že opetovano, v raznih enciklikah zabičeval duhovnikom žurnalistom, naj bodo dosledni in neizprosni v načelih, v obliki pa mili in mehki, in naj se ugibajo vsem osebnim žaljenjem. Kako pa se s temi naročili cerkvenega poglavarja strinja pisava nekaterih listov.

Če duhovniki žurnalisti sami ne bodo spoštovali papeževih ukazov, kako naj se zahteva, da bi jih spoštovali lajiki?

Govorili smo odkrito in brez ovinkov. V to nas opravičuje dolgoletna zveza našega lista s prečastito duhovščino in zato upamo, da tudi naš apel ne ostane brez uspeha, glas vpijočega v puščavi.

Zmernosti je treba pri vsem javnem delovanju, je papež pisal francoskim duhovnikom. Naj bi to očetovsko posvarilo našlo pot tudi v srca vseh slovenskih politikov in novinarjev, potem se ne bodo primerjale take žalostne stvari, kakor je zadnja in soglasna porotniška obsodba „Slovenca“.

Kdo vlada v Avstriji.

Da odgovorimo na to vprašanje, ni treba posebne bistroumnosti. Odgovor je lahek. Poulična sodrga v imenu iredente. Dan za dnevom dobivamo dokazov, kateri podkrepljajo naše mnenje. Dokaz je: Heb, Celje, Celovec, Kraslice itd.

Vlada cinca in cinca in je nemočna stopiti energično na prste tej sodrgi. Pogaja se in vdaja pouličnjakom, kakor s katerim mogočnim vojskovodjo. Žalostno res za vsako vlado, da dopušča takej sodrgi predloge miru stavljati. Kdo stavi v vojni predloge? — Vedno le zmagovalci. Kdo v Avstriji? Pouličnjaki. Logičen sklep je: poulična svojat je zmagovalka. Zmagovalec je tudi diktator. Svojat je torej pri nas diktator.

Šolska vodstva sežanskega okraja dobila so krožnico c. kr. okr. šol. sveta sežanskega z dne 1. septembra t. l. št. 1741/6 š. sv., katera se glasi:

Okrožnica vsem šolskim vodstvom sežanskega okraja.

Vsled prošnje učiteljskega društva za sežanski okraj z dne 12. avgusta t. l. povodom glavnega zbora. „Zaveze“ učiteljskih društev za Kranjsko, Koroško, Štajersko in Primorsko v Gorici, se naznanja, da one šole, katerih učiteljstvo se udeleži glavnega zbora

v Gorici, ponedeljek 11. septembra t. l. pouka prost dan.

Vabim šolska vodstva, da podrejenem učiteljstvu pravočasno naznani.

Predsednik
Gorisutti.

Dne 9. t. m., dobila so pa vsa šol. vodstva od istotam naslednjo okrožnico:

Št. 1871/6. š. sv. Okrožnica. Sežana 8/9 1899 vsem šol. vodstvom polit. okraja sežanskega.

Vsled dopisa c. kr. glavarstva v Gorici z dne 8. sept. so prepovedane od vlade vsa zborovanja, koncerti in banketi „Zaveze učiteljskih društev“ dne 10. in 11. t. m. v Gorici. Preklicuje se torej tukajšnji odlok 1. sept. t. l. št. 1741 in prepoveduje se podati v Gorici in odreduje se, da mora biti dne 11. t. m. šola.

V ogib neprijetnih nasledkov spolnuje naj se natanjko ta ukaz.

Predsednik
Gorisutti.

Kaj je vzrok druge okrožnice? V prvi okrožnici c. k. okraj. šol. svet takorekoč pozivlja učiteljstvo, da se isto udeleži „Zavezinega“ zborovanja s tem, da udeležencem dovoljuje prost dan. V drugi okrožnici jim pa strogo prepoveduje, udeležiti se istega zborovanja, preteč jim z neprijetnimi nasledki. Zapoveduje jim, da morajo imeti 11. t. m. šolo, akoravno je kardinal nadškof v okrožnici št. 2606. z dne 4. t. m. t. l. zapovedal, da je 11. (ali 12.) t. m. maša z Requiem po blagopokojni cesarici Elizabeti in bi tora na vsak način ne bi imelo biti šole. Kje je doslednost? — Toraj, kaj je krivo gori omenjene okrožnice? No! — Goriškej gospodi se je pač zljubilo tako. Videti niso hoteli našega učiteljstva v svoji sredi. Istega učiteljstva, katero je najmarljivejši delavec na polju narodne omike, napredka in slovenske prave zvestobe do Avstrije in nje vladarja. Takega voditelja vzgojitelja našega naroda isti gospodje to li črtijo.

In hajd! Poslali so, bodisi že anonimno ali ne anonimno pismo do c. kr. vlade, preteč z izgredi — katerih se naša birokracija tako boji, kakor hudič križa — in zadostovalo je. Namesto pripraviti vse v varstvo učiteljstva — prepovedali so zborovanje, da celo stanovanja učiteljem, da bi s tem bili prepuščeni sami sebi.

Seveda, to je najkrajša pot do miru. Prašamo le, kaj poreče naše učiteljstvo na to moralno pljusko od strani vlade? — Njim, iredenti na ljubo, zadajati take pljuske našemu učiteljstvu!

Gospodi z 2000 letno kulturo ni ljubo, da se naše učiteljstvo organizuje in jači med seboj. Hočejo nas imeti razdeljene, da nas potem lažje uničijo. Gospa vlada jim gre kakor se kaže na roko in si s tem pita gada na prsih, kateri je bode ob svojem času smrtno pičil.